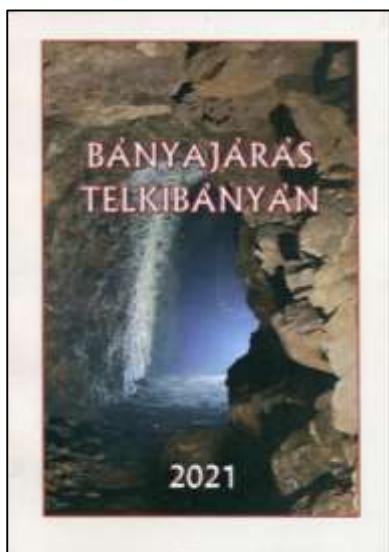

Régi bányák mélyén

Benke István: Bányajárás Telkibányán. Rudabánya, 2021.
Érc- és Ásványbányászati Múzeum Alapítvány, 124 old.

HADOBÁS SÁNDOR

Benke István bányamérnök, technikatörténész évtizedek óta vezető szerepet játszik szakmánk múltbeli értékeinek feltárásában és közkinccsé tételében. A nevéhez fűződik például a ma már könyvritkaságnak számító „A magyar bányászat évezredes története” című sorozat köteteinek a szerkesztése. Kutatóként különösen a Zempléni-hegység, ezen belül pedig az „aranygombos” Telkibánya áll érdeklődésének középpontjában. Az egykori bányavárosra és érctermelésére vonatkozó kutatási eredményeit eddig egy

monográfiában (Telkibánya bányászatának története, 2001), több tájékoztató kiadványban és tanulmányban adta közre.

A közelmúltban (2021 decemberében) újabb könyvvel örvendeztette meg az érdeklődőket, amely a *Bányajárás Telkibányán* címet kapta. Ebben húsz évvel a fentebb említett munkája után először számol be – az azóta felkutatott dokumentációk alapján – a Telkibányán még járható bányák állapotáról, történetükről. Ez azért is fontos, mert egyre nehezebb a hajdani létesítmények helyét megtalálni, és közben a kapcsolódó objektumok, a vízgátak, a kohók, az ércőrlő-malmok, az aknaházak stb. mindinkább pusztulnak. Ma már csak egy-két olyan szakember él, aki az újabb idők-

ben itt dolgozott, és visszaemlékezésével ki tudja egészíteni a dokumentációkban szereplő adatokat.

Ez a kiadvány azért is vált időszerűvé, mert a hajdani *Szomolnoki Bányakapitányság* iratanyaga, amely a telkibányai bányászat dokumentumait is tartalmazza, átkerültek a selmecbányai szaklevéltárba, így kutathatóvá vált. A telkibányai nemesérbányászat második korszakáról, az 1740 és 1880 közötti időszakról ezek az iratok részletes, eddig ismeretlen adatokat tartalmaznak. Közel 900 német nyelvű levéltári egységről van szó, amelyeknek a tartalmi kivonata meghaladja az 50 kézirataldalt. Ha ezek a dokumentációk már korábban rendelkezésünkre állnak, lényegesen befolyásolhatták volna az 1950-es és 60-as években folyó kutatások eredményeit. A terület tanulmányozása már régen abbamaradt, az egykori kutatóintézetek és szervezetek pedig megszűntek, ma már a volt bányák helyének meghatározása is nehézségekbe ütközik. Nagy eltérések vannak a korábbi térképi adatok és a modern GPS-rendszerrel bemért, vagy a hivatalos EOY-térképen ábrázolt helymegjelölések között.

Nemcsak azért időszerű ez a kiadvány, mert az általában 50 évenként megismétlődő kutatások számára adatokat ment, hanem azért is, mert a térség fejlesztési terveiben szerepel a bányavágatok bizonyos részeinek bevonása az idegenforgalomba. Az egykori bányászat emlékei iránt nagy az érdeklődés a külföldi szakemberek részéről is. Ennek az egyik oka, hogy ma már ritka bányászat-történeti emlékek számítanak a Kárpát-medencében az eredeti állapotukban fellelhető középkori vágatok, fejtések. Különlegesen számít Telkibányán a hajdani bányák érintetlen, csaknem középkori állapotban megmaradt környezete is.

Mindezek alapján elmondhatjuk, hogy hasznos és hiánypótló kiadvány Benke István új könyve, amelyet szívből ajánlunk a szakembereknek és mindenkinek, aki érdeklődik bányászatunk múltja iránt.

A szép kiállítású, A/5 méretű könyvet a szemléletes leírások mellett sok színes fotó, térkép és diagram gazdagítja. Irodalomjegyzék és bányászati értelmező szótár is segíti az olvasók tájékozódását. A nyomdai kivitelezést a *Sárospataki Nyomda Kft.* végezte.

T a r t a l o m

Tanulmányok

Ptolemaiosz Szarmata-hegyeiről. (Dr. Izsó István)	3
A kapnikbányai (Cavnic) ércbányászat. (Réthy Károly)	22
A selmecebányai gyökerű Fritz család tagjai és az Alma Mater: sok évtizedes kötelék (1860-1950). (Dr. Fricz-Molnár Péter)	38

Közlemények

A pelsőcardói bánya tulajdonosi viszonyai. (Dr. Lőrincz Árpád)	65
Karl Alfred von Zittel „Geschichte der Geologie und Paläontologie bis Ende des 19. Jahrhunderts” című könyvének földtudományi tanulságai. (Dr. Vitális György) ...	77
Dr. Vitális Sándor fullerföld- (bentonit-) kutatásai. (Zsadányi Éva)	86
Nagykörösre került Erdélyiné Gombos Jolán geológus földtudományi hagyatéka. (Oláh Róbert)	97

Archívum

A Borsodi Bányatársulat munkásainak szolgálati szabályzata (1914). (Közreadja: Hadobás Sándor)	105
---	-----

In memoriam

Dr. Vitális György (1929-2020). (Hadobás Sándor)	125
Búcsú dr. Izsó Istvántól. (Hadobás Sándor)	130

Szakirodalom

Emlékkönyv a magyar bauxitbányászatról. (Tóth Álmos)	138
Régi bányák mélyén. (Hadobás Sándor)	142